

Progresjonsplan for etikk, religion og filosofi.

Personalet skal formidle fortellinger og gi barna opplevelser, slik at de får grunnleggende kjennskap til verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon. Samtidig skal de også bli kjent med andre religioner og livssyn, og lære seg å reflektere over livssynsmessige og eksistensielle tema. Barnehagen skal bidra til at barna utvikler toleranse og respekt for hverandre og for mennesker med ulik kulturell og livssynsmessig bakgrunn. (henvisning til VS = Være sammen - programmet)

1 til 2 år	2 til 3 år	3 til 4 år	4 til 5 år	5 til 6 år
<p>De voksnes verdier må gjenspeiles i kropps - språket. (Rollemodeller)</p> <p>Særlig er ansiktsuttrykk viktig i denne alderen.</p> <p>Stemmebruk skal være vennlig og lav i volum.</p> <p>Opplæring i bordskikk, og det å vente på tur - takke for maten. «kan du gi meg»..sende til hveandre</p> <p>Gi positiv respons på gode handlinger. Utforske, undre og filosofere - særleg ute og på tur.</p> <p>Advent: Begynnende info om jul gjennom julespel, lystenning og sanger om tema.</p> <p>Forut - kafè - begynnende opplæring i andre kulturer.</p> <p>Syng Løveloven som handler om å ta vare på hverandre og vennskap. Lære barna å bruke ord i stedenfor handling.</p> <p>Grunnstemningen på avdelingen: POSITIV</p>	<p>Oppmerksomhet rundt konsekvens av handling. Og bruk av bøker i forhold til tema - mye bildebruk.</p> <p>Autoritativ grensesetting.</p> <p>Fortellinger fra bøker som handler om filosofiske spørsmål, og humanetiske verdier.</p> <p>Bruke bilder og fortellinger fra VS -materiellet, Forklare rundt temaene jul og påske, fastelaven og pinse = våre tradisjoner generelt.</p> <p>Presten kommer til påske med flanellograf. Visuelle virkemidler og sanger om tema.</p> <p>Vi begynner å bruke løveloven, og bruke ord som: toleranse og respekt osv.</p> <p>Forut - fortellinger fra andre kulturer. Kirkebesøk for de eldste.</p> <p>Utforske , undre og filosofere i samlingstund og ute på tur.</p>	<p>Respektere hverandres grenser - det som er OK for noen - kan være at andre ikke liker.....Gii eksempler.</p> <p>Markere FN - dagen, og bruke plakaten om FN` s barnekonvensjon i forhold til forståels av menneskeverdet. (Alle er født like...)</p> <p>Bruke flaggene til de nasjonene som er representert i barnehagen.</p> <p>Trene på å være høflige mot hverandre, og lære å takke for maten, spørre fint om å få mer osv.</p> <p>Bruke fortellinger, bøker og bilder fra VS - syng Løvel.ova</p> <p>Lære å hjelpe hverandre - gjøre andre glad...og ha respekt for andre måter å være, og å kle seg på osv.</p> <p>Fortellinger og bilder fra diverse litteratur. Det er viktig å gjenkalle i denne Aldersgruppen. - Undring rundt tema...»hva tenker du/dere om...» osv.</p>	<p>Bruke pedagogikken rundt røde og grønne tanker....</p> <p>De voksne skal snakke om følelser, og hvorfor vi føler forskjellig.</p> <p>De kristne grunnverdiene skal komme frem i disse samtalanene - ærlighet, likeverdighet og tilgivelse!</p> <p>Markering av nasjonaldagen vår, og for de barna som er representert med andre...</p> <p>Lære barna hva omsorg og empati er - bruke andre ord og forklaringer. Her er bøkene fra VS, og magnetavla gode å bruke.</p> <p>Løva i VS skal brukes i konfliktløsning.</p> <p>Gi positiv respons på ønsket adferd.</p> <p>Utforske , undre og filosofere rundt eksistensielle spørsmål. Få hjelp til å finne bøker på barns nivå om tema på biblioteket</p>	<p>Besøk på sjukestova.</p> <p>Gammel og ung - filosofi..</p> <p>Bli kjent med kirka utenom høytid, gå på besøk og se på alle symbolene inne.</p> <p>Der kan vi undre oss og filosofere. Om vi går videre til kirkegården, kan vi undre oss litt der og.....</p> <p>Delta i gudstjeneste til jul.</p> <p>Forut - vi hjelper barn i andre land gjennom innsamlingsaksjonen - empati, solidaritet.</p> <p>Samtale med presten når han kommer til påske, filosofere i lag med han. Stille spørsmål...undre oss i lag med han/henne.</p> <p>Bruk av internett og I-pad i undring om eksistensielle spørsmål. (En voksen skal alltid være tilstede.)</p>

Kropp, rørsle, mat og helse. Rammeplanen seier m.a.: Barnehagen skal bidra til at barna opplever trivsel, glede, meistring og får allsidige rørslerfaringar, og blir kjende med eigne behov. Dei skal utvikle motoriske ferdigheiter, kroppskontroll, koordinasjon og fysiske eigenskapar, og få kjennskap til menneskekroppen og korleis han virkar. Barna skal lære om variert kosthold og hygiene, mellom anna om kvifor det er viktig å vaske hendene ofte., (prosjekt «reine hender»)

1 til 2 år	2 til 3 år	3 til 4 år	4 til 5 år	5 til 6 år
<p>Sanfleikar</p> <p>Sansetrening med lukt, smak,berøring, høre, sjå m.v.</p> <p>Motoriske utfordringer på uteområdet og bevegelse på ulikt underlag - gras, grus, asfalt</p> <p>Turar i nærområda.</p> <p>Todlartrim og Mini-røris</p> <p>Oppfordre til å klare ting sjølve (F.eks ta på tøfler m.v.)</p> <p>Handvask før måltida</p> <p>Variert, sunn mat.</p> <p>Vaske hender før mat.</p> <p>Tilretteleggje for ro og kvile.</p> <p>Lære navn på kroppsdelar</p> <p>Tilby finmotoriske</p> <p>Aktivitetar, teikne, pusle, male m.v.</p> <p>Skape god stemning rundt bordet ved måltid, og bruka roleg dempa stemme - skapa fellesskapsfølele</p>	<p>Dansing etter musikk, og bruke rytmeinstrument. e</p> <p>Bruke gymsal.</p> <p>Legret urar i skog og mark.</p> <p>Varierte aktivitetar som stimulerar både grov og finmotorikk.</p> <p>Lære om kroppen</p> <p>Minirøris ein gong i veka.</p> <p>Program for barn utarbeida av «Friskis og Svettis»</p> <p>Delta i av og påkledning</p> <p>Øve på å kaste ball.</p> <p>Klippe, lime og perle med store perler.</p> <p>Vera med å laga mat, og få kjennskap til kvifor ein skal eta sundt.</p> <p>Sykle på trehjulsyssel,</p> <p>Drikke av vanlig kopp</p> <p>Potte og dotrening.</p> <p>Skape god stemning rundt bordet ved måltid, og bruka roleg dempa stemme.</p> <p>Gjennom måltidene skal det skapast fellesskapsfølelse.</p>	<p>gå i gymsal og ha varierte aktivitetar som ball-leik, hinderløype, og andre aktivitetar som stimulerar grov og finmotorikken.</p> <p>Mini Røris. Lære og erfare korleis kroppen ser ut og fungerer. Turar i små og større grupper i skog og mark.</p> <p>Tilrettelagte uteleiker - hinderløyper m.v.</p> <p>Sykle, klatre, ballspel, paradissangleiker. Dans og musikk, bruk av rytmeinstrument.</p> <p>Finmotoriske aktivitetar som perling, syng, teikning, klipping og liming. Lære om god hygiene, og «reine hender» prosjekt .</p> <p>Lære kva sunt kosthald er, og kvifor det er viktig å ete riktig.</p> <p>Øve på av og -påkledning.</p> <p>Ryde søppel, og få forklart kva bærekraftig utvikling er..</p> <p>Så i grønnsakhagen vår - lære kor maten kjem frå.</p> <p>Fiskesprell - prosjektet.</p>	<p>Det same som 3 og 4 åringane. Lengre turar ut av barnehagen med minibussen, i skogen, på fellet, til sjøen.</p> <p>Bruk av sparkesyklar, balansesyklar i b.h. næra med på måltidsaktivitetar.</p> <p>Ein skal snakke om følelsar og kvifor vi følar forkjellig</p> <p>Når vert ein glad og når har ein andre følelsar. (Visar her til «være sammen» - programmet som er Bokn barnehage sin pedagogiske plattform) Vi tar og i bruk Solfrid Raknes sitt opplegg om <i>Prykologisk førstehjelp - m.a. går dette på høflegheit, positive forventningar, rausheit og respekt som fremmer trivsel, læring og helse.</i> Kunne kle av og på seg sjølve.. Fiskemåltid med nokre få.....Ha «god stemning» rundt matbordet. (Sjå i Årsplanen)</p>	<p>Lengre og meir utfordrane turar -til Boknfjellet til Vikingfestivalen, speidarskogen og Vardafjellet...</p> <p>Snakke om maten vi ete</p> <p>Og kor han kjem ifrå</p> <p>Lære meir om bærekraftig utvikling og sortere søppel -</p> <p>Være med på mat og måltidsaktivitetar, og snakke om maten og nytta vi har av han - helsemessig.</p> <p>Det er viktig med god stemning rundt bordet, og at alle barna får nok tid til å kose seg med maten..</p> <p>Prykologisk førstehjelp</p> <p>Fiskesprell - prosjektet.</p>

Progresjonsplan kunst, kultur og kreativitet:

Oppleringar med kunst og kultur skal leggje grunnlag for tilhørslse, deltaking og eige skapande arbeid. Barna skal få estetiske erfaringar som er organisert på måtar som gir høve til utforsking, fordjuping og progresjon. Barna skal støttast i eige skapande og kulturelle uttrykk. Fagområdet tek for seg uttrykksformer som billedkunst, kunsthandverk, musikk, dans, drama, litteratur, arkitektur og design. Barnehagen skal spegla eit mangfaldig samfunn i ulike tidsperiodar, og stimulere til nysgjerrigheit og undring. Barnehagen skal leggje til rette for, og vidareutvikle dei kreative prosessane til barna.

1 til 2 år	2 til 3 år	3 til 4 år	4 til 5 år	5 til 6 år
<p>Få erfaring med ulike materialer gjennom å bruke den taktile sansen. Tingene må være synlige, så barna kan gi uttrykk for hva de vil ha.</p> <p>Da skal leker, bøker og forskjellige formingsmaterialer være tilgjengelig - barna viser hva de vil ha. Ttegning og maling.</p> <p>Fingermaling, ull/bomull - varmt og kaldt. Vannleik i basseng inne</p> <p>Bevegelse og dans - og begynnende bruk av rytmeinstrumenter</p> <p>Fantasi og undring gjennom lesing av bøker, enkle eventyr.</p> <p>Visuelle intrykk gjennom bildebruk og film.</p>	<p>Få kjennskap til primær - fargene. Tegning, liming og maling som uttrykksform</p> <p>Prøver ut forskjellige redskaper som pensel og svamp</p> <p>Bli kjent med tredimensjonalt materialer som sand, plastalina og trolldeig</p> <p>Lære enkle barnesanger med og uten bevegelse.</p> <p>Bli kjent med forskjellige Rytmeinstrumenter, og klappe Rytmer (vi klapper navnet)</p> <p>Eventyr som instrument til dramaleik. Ha utkleddningsklær</p> <p>Fantasere, samtale og syngje om det de ser inne og ute. - og i bøker</p>	<p>Kjennskap til primærfargene og blandingsfarger</p> <p>Jobbe med 2 og 3 dimensjonelle uttrykk, og bruke den taktile sansen. Sansekasser...Kims lek.</p> <p>Møte kunst gjennom bilder og bøker</p> <p>Dans, musikk, sang/sangleker og drama. Dramatisere enkle eventyr</p> <p>Utkledningstøyet må være lett tilgjengelig.</p> <p>Opptre for andre - foreldre på fester...</p> <p>Tredimesjonale materieler må være lett tilgjengelig til konstruksjonsbygging.</p> <p>Lage landskap i sandkassen, bruk av vann og sand</p> <p>Bruke Arena`n til muskk og dans, og gymleker.</p>	<p>Kunne primærfargene, og å blande flere farger</p> <p>Bearbeide og skape lek med tredim. materiale. Kjenne til og kunne bruke redskaper so: Saks, blyant, pensel, verktøy i snekkerboden vår...</p> <p>Ha samtaler om kunstneriske uttrykk - som andre har laget eller som barna selv har laget.</p> <p>Opplerve glede over egen mestring, og andres uttrykksmåter.</p> <p>Å kunne gå inn i en rolle i lek, og være der over noe tid.</p> <p>Spille klassisk musikk, of gå i dialog om hva den skal utrykke med barna.</p> <p>Når vi er på tur - se etter fine ting i naturen og ta med det finner til å bearbeide i barnehagen. (steiner, kongler, Kvister osv.</p>	<p>Snakke med barna om akitektur og design...bruke data for å finne estetiske uttrykk.</p> <p>Lære riktig grep på skrive og tegneredskaper.</p> <p>Gjenkalle ting, dyr og vekster vi har observert i naturen ved å tegne det de har observert når de kommer hjem. Lytte til lyder i naturen...filosofere....</p> <p>La barna får bruke naturen til å bygge hytter og huler.</p> <p>Snakke om hva vi trenger for å lage ting/produkter</p> <p>Kunne gå inn og ut av rolleri leik, og holde rollen over tid.</p> <p>Prøve forskjellige drama - teknikker -skygeteater, dukketeater, og fingerdukker</p> <p>Kunne enkle sangleilker og skuespill og framføre dem for foreldrene.</p>

Progresjonsplan mengd, rom og form.

Barnehagen skal synleggjera samanhengar, og leggje til rette for utforsking og oppdaging av matematikk i kvardagslege gjeremål. Vi skal skape eit miljø som hjelper barna i å forstå og oppdage matematikk i naturen, i teknologi og kunst og kultur. Fagområdet skal stimulera barna til undring, nysgjerrigheit, eksperimentering og gi motivasjon for problemløysing.

1 til 2 år	2 til 3 år	3 til 4 år	4 til 5 år	5 til 6 år
<p>Vi har puttekassar med matematiske former. Byggjing med klossar. Sansemotoriske opplevingar med snø, is osv. Og vi teller til 3 - Enkle fysikkeksperiment i sankassa. Bygging med duplo. Sangleikar og minirøris, vi innfører matematiske omgrep medan vi held på... Omgrep om kroppen Bruk av rin og reglar, og telle-leikar. Benevning av ulike størrelsar - mindre enn, større enn. Øver på omgrep som over og under . Puslespel og leik med plastalina - vi lagar ein ball... med vidare. Gå på tur i naturen, og bruke matematiske omgrep .</p>	<p>Kjennskap til tallå frå ein til fem Vi børjar bruka enkle spel... Begynnande påkledning og benevning av omgrep i den forbimdelsen. Maxiperler og bruk av playdo Sankasseleik og enkle eksperiment her.... Matematiske spel på I - PAD. Lære omgrep som går på romfølelsar som over/under - opp i eska - inn i tunellen - med vidare.</p> <p>Kjennskap til navna på dei forkjellige kroppsdelane, og bruke sansane til å vertekjend med omverda</p> <p>Sortere leiker i rydding..</p> <p>Bildebruk, bøker, lesing</p>	<p>Kjennskap til talå frå ein til ti Kunne fargane , raud, blå, grøn og gul - Barna skal kunne telja 5 ting (mengdeforståing) Kjennskap til omgrepa over/under Bakanfor /framifrå - låg/høg Enkle omgrep knyt opp mot matlaging Kjennskap til årstider og navn på dagane. Innføre spel og å kunne fylje reglane. Matematirke omgrep som runding, firkant og trekant. nkle fysikkforsøk på kjøkken og i sandkassa. Studere naturen på tur, og lære dei begrepa som tilhører elementa. Få god kjennskap til dyra sin nyttefunksjon i naturen. Lære om husdyra og kvifor dei er viktige for oss... Kjennskap til kildesortering, og kvifor det er viktig.</p>	<p>Kjennskap til mål og vektenheitene i matlaging Kunne omgrepa for tala frå ein til ti Kjennskap til talå frå ein til tjue Ha kjennsap til omgrepet TID. Og kva som er morgon, kveld og midt i dagen/nattå. Innføring av kunnskap om klokka Kjenne att forma på 1. bokstav i navnet sitt. Kunne reglar på enkle spel som lotto, stigespel, lido med vidare</p> <p>Ha kjennskap til omgrep som stor, større, størst Liten, mindre og minst Kva er foran, på sida, i midten og bak... Ha kjennskap til forskjellige værtypar og naturfenomen.</p> <p>Lære seg matematiske omgrep Som å - dele - legge på - å trekke frå - tung/lett med vidare Leike med samanlikningar av figurar og sortering av mønster og måling av ting.... bildebruk</p>	<p>Kunne navna på dei mest kjente dyra, insekta, fulane i vår fauna. Det same jgeld for fisk og sjødyr Lære om naturvern, og bærekraftig utvikling... Bruke digitale verktøy i problemløysing, og bruke spel, musikk naturmateriale i matematiske funderingar, undring kring Problemløysing. Stimulera og støtte barna sin evne til sjølve å løyse Matematiske idear... Hjelpe barna å vera uthaldande i undringar og Diskusjonar kring diverse omgrep.. Få kjennskap til såing/hausting -</p> <p>Geografi, kart, verdsdelar</p> <p>Omgrepa før/nå - borte/her -smelte/fryse - Skal kunden noko om kva ein livssyklus er... Kunden skrive navnet sitt og omgrepa frå ein til 10</p>

Nærmiljø og samfunn: Barnehagen skal bidra til at barn møter verda utanfor familien med tillit og nyskjerrigheit. Barn skal medvirke i å utforske og oppdage nærmiljøet sitt gjennom forskning, opplevingar og erfaringar når dei går på turar i nærmiljøet. Barnehagen skal gje kunnskap om lokale tradisjonar og yrke slik at barna kan oppleve tilhøyrse til lokalmiljøet. Barna skal få kjennskap til ulike levemåtar og familieformer og få gryande kjennskap til menneskerettane gjennom barnekonvensjonen.

1 til 2 år	2 til 3 år	3 til 4 år	4 til 5 år	5 til 6 år
<p>Vi går små turer i nærmiljøet, og fortel om kva slags hus og institusjonar som finnes.</p> <p>Barna skal få kjennskap til korleis barn i andre land har det ved fortellingane i Forut - aksjonen. Vi ser på film frå dei ulike landa, og forklarar om desse kulturane....</p> <p>Vi forklarar barna om den lokale kulturen ved at kyr og sau er i nærmiljøet - og vi ser på båtane som ligg på sjøen og fiskar.....</p> <p>Det gjennomførast tradisjonar i barnehagen som sommarfest, nissemarsj og foreldrekafe.</p>	<p>Vi går tur i nærmiljøet og vert kjende med kva som befinner seg rundt oss. Barna blir trygge på omgivnadane. Vi går på bondegårdsbesøk. Barna får se livet på garden...</p> <p>Vi går til Trollbuå og vert kjende med skog og mark i nærmiljøet.</p> <p>Det vert jamleg besøk på biblioteket og sjukestova som ligg i nærmiljøet.</p> <p>Vi går turar til nærbutikken og kaikanten for å sjå på båtane der.</p> <p>Dette gjeld alle aldersgruppene.....</p>	<p>Turar til butikken, og lærer barna verdien av pengar og kor ulike varer kjem frå.</p> <p>Vi snakkar om ulike familiestrukturar, og at alle er like bra. Her brukar vi støttemateriellet i «være sammen» og bøker vi har om tema. Samtidig legger vi til rette for rolleleik og gir begge kjønn like moglegheiter.</p> <p>Vi feirer nasjonaldagen vår, og forklarar historia bak. Vi forklarar om dei etniske gruppene i Norge, og markerar Samane sin dag.</p> <p>Trafikkreglar på tur</p>	<p>Vi leserr bøker om korleis barn i u - land har det, og snakkar om menneskerettane og barnekonvensjonens enkle læresettingar.</p> <p>Vi går jevnlig på besøk på dagsenteret og bringer gammel og ung saman til samtalar.</p> <p>Prosjekt Fiskesprell: Barna får her et lite innblikk i kulturen rundt fikerier og havbruk.</p> <p>Vi går på besøk til mueet i nærmiljøet.</p> <p>Barna går på lengre turar - fjord og fjell utforskast, og dei vaksne undrar seg i lag med barna.</p>	<p>Vi besøker arbeidsplasser i miljøet. Her kan barna få se hva som foregår på de ulike arbeidsplassene. (Helsesøster kommer på besøk)Vi markerer FN dagen og snakker om barns rettigheter.</p> <p>Vi snakkar om andre land og ulike kulturer. Vi ser på kart, film og lagar mat frå ulike land. Vi henger opp flagg frå dei nasjonalitetane som er representerte i barnehagen</p> <p>Barnehagen brukar bøker om forskjellige yrker, og vi går på besøk til kunstutstillingar i Haugesund.</p> <p>Dei eldste barna vert også med på trafikkopplæring i Haugesund- trafikklys, gangfelt m.v.</p> <p>Besøke skolen og SFO.</p>

Progresjonsplan for natur, miljø og teknologi: Opplevingar og erfaringar frå naturen skal fremje forståing for eigenarten til naturen, og barna sin vilje til å verna og ta vare på han. Barnehagen skal leggja til rette for eit mangfald av naturopplevingar, slik at dei vert glade i han. Barnehagen skal og fremje evna til barna til å orientera seg i naturen og gjere dei nysgjerrige på naturvitenskapelege fenomen.

1 til 2 år	2 til 3 år	3 til 4 år	4 til 5 år	5 til 6 år
<p>Lære å finne balansen og tyngdepunktet i eigen kropp)</p> <p>Sjå på dyr og plantar i naturen, og bruke sansane til å erfare naturfenomen/elementa.</p> <p>Ute i ulikt vær, og dei vaksne og dei vaksne snakkar om kva som skjer...gras, sand vann, grus, asfalt, snø og is. Det skal kjennast på og erfarast kinestetisk.</p> <p>Bruke sangar og bøker/billedbruk</p> <p>Som vert knytt opp mot natur. Små fortellingar om dyr og blomar - og vi plukkar bær og går i grønnsakshagen.</p> <p>Bruke peiikebøker som stimulerer</p> <p>Til kunnskap om naturen.</p> <p>Sjå på PC og I - pad om dyr og blomar.</p>	<p>Begynne å gå turar i ulent terreng i skog og mark, og erfara korleis kroppen brukast....</p> <p>Bruka sansane til til å bli kjebnde med ulike materialar</p> <p>Bøker som gjer kunnskap om naturen, og bruka I - pad og PC om same tema.</p> <p>Ulike byggjematerial og leikar som stimulerer til kumnskap om miljø og teknologi.</p> <p>Byrja å bruka 3 hjulsyssel.</p> <p>Friluftsuiker på haust og vår...</p> <p>Bli kjende med dei vanlegaste vårblomane. Studera insekt og dyr i gras og trær - til dømes sommarfuglar, snegler, biller og marihøne.</p> <p>Oppsøkje fjøs og gårdar i nærmiljøet for å bli kjende med husdyra</p>	<p>Ta sjølv initiativet til å utforske dyr og materialar i naturen: Greiner, busker og trær, stein og mose med vidare.</p> <p>Gå i ulent terreng for å mestre kroppen og dens reaksjoner på bevegelser i forhold til ulik grunn.</p> <p>Bruke forstørrelsesglass til å studere insekter og ting og fenomenar i naturen.</p> <p>Kan sykle på 3 -hjulsyssel</p> <p>Undre seg over enkle forsøk (rakettoppsskyting i sandkassa - Rosinteater)</p> <p>Bruke naturmaterialar i formingsaktivitet - stein , greiner og blader....</p> <p>Klatre i trær på tur i skogen - gå til strand og vann og utforske fjæra. Ta med naturmaterialar tilbake til barnehagen og gå på i PC`n for å finne ut mer...</p> <p>Få kunnskap om nyare teknologiske oppfinningar og system.... Til dømes innan trafikk og IKT.</p>	<p>Sortere søppel og få kunnskap om kva som må til for å bevare naturen - bærekraftig utvikling.</p> <p>Verte merksom på metrologiske fenomen, og innhente informasjon om jordkloden og universet.</p> <p>Bruk av PC under veiledning av vaksne.</p> <p>Vi eksprementerer med Naturmaterialar.</p> <p>Bli kjende med dei ulike årstidene, månadane og ukedagar...</p> <p>Vi besøker gårdar i nærmiljøet og opplever lamming. Vi får sjå på mjølkning av kyr osv.</p> <p>Vi par ned i jorda søppel, for å sjå om det forsvinn etter nokre månader - dette gir kunnskap am nedbryting og vekster og korleis jorda fornyar seg... Vi snakkar om bærekraftig utvikling.</p>	<p>Mykje likt som tidlegare, men vi lærer barna å undre seg...dei vaksne stiller åpne spørsmål ...ein undrer seg over naturfenomen med vidaare. Barna skal komme med idèaar sjølve på kva som kan eksperimenterast med...</p> <p>Sjå på enkle motorar, og prøve å forstå korleis dei verkar...bruk PC.</p> <p>Fylgje med på eit tre gjennom dei 4 årstider for å studera forandringane...</p> <p>Lære barna om havet dei dtyra som lever der. Snakke om fisk og skaldyr som vi spiser, og lære barna å like fisk gjennom «prosjekt fiskesprell» - eit nasjonalt satsingsområde for å få alle til å ete meir fisk.</p> <p>Her flettast inn kva vi må gjere for å bevare hava, og problemstilling om plasti hava.</p> <p>Filosofere over kva strøm er, kor kjem det ifrå og kva brukar vi det til...</p>

Progresjonsplan språk.

Dette sier ny ramplan om fagområdet språk: Personalet skal skape et variert språkmiljø, et mangfold av kommunikasjonsformer og dialekter. Barnehagen skal bidra til at barn leker med språk, symboler og tekst gjennom bruk av rim, regler, litteratur og tekster fra nåtid og fortid. Barna skal oppleve tekster og fortellinger som kilde til estetiske opplevelser, kunnskap og refleksjon. Gjennom arbeide med kommunikasjon, språk og tekst skal barnehagen bidra til at barna uttrykker følelser, tanker og meninger. Barna skal videreutvikle begrepsforståelsen gjennom eventyrfortelling, sagn og skriftlige språkuttrykk, f.eks leikeskrift. Barnehagen skal bade barna i språkstimulerende aktiviteter.

1 til 2 år	2 til 3 år	3 til 4 år	4 til 5 år	5 til 6 år
<p>Spontan tilstedeværelse og speiling. Lese barnets kroppsspråk og bruke begreper på dagligdagse ting og gjøremål Lese barnets verbale og nonverbale kropps - språk. Samtale og turtaking Leike på gulvet med daligdagse aktiviteter Regler og sanger med og uten konkrete/bevegelse Lytte til sang og musikk Korte fortellinger Eventyr med konkrete Felles opplevelser, sansing, erfaringer og gjenkalling gjennom turer, drama, eventyr m.m.Veiledende autoritative voksne. Få kjennskap til følelser - uttrykk, glad, sing , lei seg ved bruk av konkrete og billedbøker.</p>	<p>Snakke om farger og former ved bruk av puslespill. Bruk av tøysevers, leike med språket. Felles opplevelser, sansing, erfaringer gjennom turer, drama og eventyr. Være i dialog/samtale i lek og organiserte aktiviteter Videreføre samtalen gjennom refleksjons-spørsmål og bruk av bøker og bilder. Veiledende voksne. Mye bruk av billedbøker, og innføre bruk av I - pad på lavt nivå med sanger og puslespill. Rolleleik, film og sangleiker Snakke om, å gjøre barna bevisste på følelser. Lære turtaking.</p>	<p>Snakke om hvorfor barna føler som de gjør.... «tror du at det kan være Slik...?» eller «tror du...?» Gi eksempler. For å forstå andre må en forstå seg selv. (Pål Roland) Rim og regler, og språkleker Bruk av faktabøker: om dyr, om planter om forskjellige forlkeslag og andre kulturer Innføre bokstaver og bruk av tellerregler. Tall og begrepsforståelse rundt dem. Oppdage og følge opp det barna er opptat av....og videreføre disse områdene. (Medbestemmelse) Kims lek, hvor barna må navngi tingene...Lære om forskjellen på by og land.</p>	<p>Utforske dialekter, lese bøker på norsk og nynorsk. Lytting, lære om inkludering. Alle skal bli hørt...<u>Innføre barnas stol:</u> Bare den som sitter på stolen får lov til å snakke, De andre lytter - her er det viktig med gjenkalling= «Hva fortalte Per nå?» Ha barnemøter hvor barna bestemmer tema, og hva som skal snakkes om. Ta vare på interessen for bokstaver, og la barna få lov til å forme ord hvis de ønsker det. Legg til rette for lekeskriving. Produsere rim: bil -pil osv. ategorisere overbegrep. Sette ord på situasjonauavhengig språk: F.eks. en telefonsamtale.</p>	<p>Oppmuntre til lek med språk, rim og regler. Utforske og leike med skriftspråket. Samtale en til en, i små grupper og i samlingstunden. Barna skal lære å hevde egne synspunkt, grunngi egne valg. Lytte og undre seg. De skal også lære å filosofere og reflektere Rundt et tema. Dette må gjøres gjennom jevnlig samtaler med voksne som styrterer diskusjonen. Barnehagen skal bruke disse formidingsformene: bøker,sanger, bilder, musikk, Ikt (you tube) Gjenkalling av dagen og av hendelser i samling. Klappe navnene. Dokumentasjon.</p>

Progresjonsplan for «være sammen» - programmet:

Den autoritative vaksenrolla står sentralt i kvardagen. Vi skal ha fokus på varm grensesetting, og være tydelege, samtidig som vi gir barna ansvar. Vi skal ha kvalitetstid (banking time) med kvart enkelt barn, for å byggja gode relasjonar, og læra barna å reflektera over eigne handlingar og væremåtar. Dei nya barna som kjem inn i barnehagen skal bli kjende med løva og løvelova i innkjøringsfasen. Foreldra kan lesa om den autoritative vaksenerolla i Årsplanen. **Mål: Å skape trygghet, slik at barna kan være seg selv, og utvikle sin personlegdom i eit varmt akseptierende miljø.**

1 til 2 år	2 til 3 år	3 til 4 år	4 til 5 år	5 til 6 år
<p>Bli kjende med løva, og fortelja kvifor vi har ho på avdelinga. Få kjennskap til henne frå dag ein.</p> <p>Høyre på Løvelova, og syngja sangen ofte.</p> <p>Fortelja om innhaldet i temabøkene - bildebøker ein gong i veka.</p> <p>Gje positive kommentarar når barna gjer noko bra for kvarandre.</p>	<p>Bli kjende med Løva ved å vis henne fram i tilvenningsfasen, og forklarar hennar funksjon i avdelinga.</p> <p>Høyre på Løvelova og syngja den ofte.</p> <p>Sjå i temabøkene og forklarar innhaldet.</p> <p>Gje positive tilbakemeldingar når nokon gjer noko bra for kvarandre.</p> <p>Bruke Regnbogeløva i daglege situasjonar/konfliktar.</p>	<p>Bruke boka: «Regnbueløvas fantastiske brøl» på smartboard.</p> <p>Bruke dei 12 tema - bøkene og Løva spontant under vaskelige situasjonar som oppstår.</p> <p>Gje positive tilbakemeldingar når barna gjer noko bra for kvarandre - viser empati. Barna skal kunne bruke Regnbogeløva sjølve i konfliktar.</p> <p>Dei skal kunne løvelova etterkvart.</p>	<p>Reptere boka « Regnbueløvas fantastiske brøl».</p> <p>Bruke temabøkene og løva når det oppstår konfliktar</p> <p>Knyte Løvelova og Løva opp mot faktiske hendingar i samlingstunden for å repetere korleis vi løyser dei.</p> <p>Barna skal kunne Løvelova og sangen og vite kva dei betyr.</p> <p>Gje positive tilbakemeldingar når nokon viser empati og omsorg.</p>	<p>Reptere boka « Regnbueløvas fantastiske brøl».</p> <p>Bruke temabøkene og løva når det oppstår konfliktar</p> <p>Knyte Løvelova og Løva opp mot faktiske hendingar i samlingstunden for å repetere korleis vi løyser dei.</p> <p>Barna skal kunne Løvelova og sangen og vite kva dei betyr.</p> <p>Bruke rollespel og «den gode stol» - øve seg på å gje og ta i mot ros. = positiv perpektivtaking. Dei fine tinga som vert sagt blir skriven ned og gitt barnet på ein plakat med bilete.</p>